

Juryrapport Prijsvraag 2015

Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen / NRC Handelsblad

GOUDEN MEDAILLE VOOR “EEN DRUKTE VAN BELANG?” DOOR LAURA KERVEZEE

We maken ons collectief druk.

De winnares van de essaywedstrijd viel direct op door haar aanstekelijke verbazing waarom we het allemaal zo druk hebben. Of, allemaal zo druk *lijken* te hebben. De hamvraag is vervolgens waar die ervaren tijdsdrukte vandaan komt. In de academische wereld zijn al diverse verklaringen naar voren gebracht. Al langer is bijvoorbeeld bekend dat jonge gezinnen meer tijdsdruk ervaren dan andere groepen. Dit zal overigens niemand verbazen. Het zorgen voor kinderen en het verrichten van betaalde arbeid zorgt voor ‘spitsdrukte’ in de levensloop. Zeker als beide ouders werken. Ook het combineren van mantelzorg en het participeren op de arbeidsmarkt komt steeds vaker voor, en roept direct vragen op over het vinden van een goede balans tussen arbeid en het privé-leven. En toch lijkt er meer aan de hand te zijn. Tijdsdruk wordt gevoeld in brede lagen van de bevolking en is zeker niet altijd te relateren aan toegenomen eisen op de arbeidsmarkt. Zo waren Vlaamse onderzoekers eerder al eens erg verrast, toen zij opmerkten dat ook de zogenaamde *pensionado’s* een toegenomen tijdsdruk ervaren. We lijken dus collectief last te hebben van te weinig tijd.

Laura Kervezee moet dit zich ook hebben afgevraagd, toen ze begon aan haar essay. Ze wijst er terecht op dat door technologische verandering de samenleving een nieuw type hectiek heeft binnengehaald. De wereld raakt in een versnelling, waarbij tijd en plaats niet langer bestaan. Maar technologie lijkt toch vooral een versneller te zijn van maatschappelijke veranderingen die al eerder in gang zijn gezet. Zo draagt Kervezee het steekhoudende argument aan dat een toegenomen collectieve druk op het streven naar zelfredzaamheid en persoonlijk succes, de behoefte doet toenemen om vooral tijdsdruk uit te dragen aan anderen. In feite is tijdsdruk de nieuwe maatschappelijke norm geworden, als graadmeter van succes. Zonder overbodig gebruik van jargon en referenties raakt Kervezee aan een centraal en actueel punt, door te concluderen dat vooral de druk om druk te zijn is toegenomen. Of, in haar eigen bewoordingen: *‘zonder drukte hoor je er niet bij.’*

ZILVEREN MEDAILLE VOOR “MOORE EN MEER” DOOR NIELS WIEDENHOF

Een van de juryleden zei: dit essay is een confettibom. In 1931 worden stort de auteur een vrolijke en gevarieerde hoeveelheid observaties, feiten en opinies over de lezer uit. Het begint al goed met de Rode Koningin van Lewis Carroll, die zegt “it takes all the running you can do to keep in the same place”. Wie zo'n citaat kiest is verzekerd van aandacht.

Het geheel is een typisch voorbeeld van de wet van Moore, de man die Wiedenhof in de titel noemt. Die wet luidt: elke twee jaar verdubbelt het aantal transistors per chip. Zo iets gaat ook op voor *‘Moore en meer’*. Als de auteur een inval krijgt en die opschrijft, produceert die inval weer twee nieuwe invallen enzovoort. Een zekere beperking en concentratie op

essentiële zaken zou het essay goed hebben gedaan. Het duizelt de lezer, maar zet ook aan tot nadenken en tegenspreken.

Een belangrijke kwaliteit van het essay is het tempo en de stijl: het denken en spreken wordt als het ware op de voet gevolgd. De auteur onderbreekt zichzelf als het ware regelmatig om een nieuw idee uit te werken. Dat garandeert levendigheid, al leidt het ook tot overvloed.

Wiedenhof onderscheidt zich door de introductie van bèta-gerelateerde begrippen en een niet clichématige kritische beschouwing van de rol van de technologie bij de toenemende ervaring van druk. Dat hij ondanks die waterval aan invallen zichzelf toch heeft weten af te remmen tot het vereiste aantal woorden heeft waarschijnlijk meer te maken met de beperkende eisen van de opdracht, dan met de vermoeidheid van de auteur. Hoewel hij aan het eind piepend in de remmen tot stilstand komt, kan hij toch niet nalaten hijgend een vervolgvraag te stellen: hoe geven we tegendruk aan de druk die ons druk en gek maakt?

Mevr. Drs. P.M. (Nelleke) Noordervliet-Bol, schrijfver

Dr. F. (Fabian) Dekker, arbeidssocioloog

Prof. dr. K. (Kim) Putters, directeur Sociaal Cultureel Planbureau

De juryvergadering vond plaats op 7 september 2015 en werd voorgezeten door Prof. dr. A.H.G. Rinnooy Kan (voorzitter KHMW). Tevens waren aanwezig Prof. dr. G. van Dijk (oud-secretaris natuurwetenschappen KHMW), Prof. mr. A. Soeteman (secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen KHMW) en Mevr. Drs. S. van Manen (secretaris KHMW).